

Zaufanie do polityków w listopadzie

20 lat Fundacji CBOS 1997–2017

Od 11 kwietnia 1997 r., od wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji Centrum Badania Opinii Społecznej, **CBOS DZIAŁA JAKO FUNDACJA.**

Dwadzieścia lat w życiu politycznym, społecznym i w życiu fundacji to dużo. Wiele się przez ten czas zdarzyło.

CBOS ZREALIZOWAŁ

836

badania

REZULTATY BADAŃ STATUTOWYCH UDOSTĘPNILIŚMY
SPOŁECZEŃSTWU, MEDIOM, INSTYTUCJOM PUBLICZNYM
I ORGANOM PAŃSTWOWYM W POSTACI

3735

komunikatów

PRACOWAŁO DLA NAS

3600

ankieterów

PRZEBADALIŚMY PONAD

1 000 000

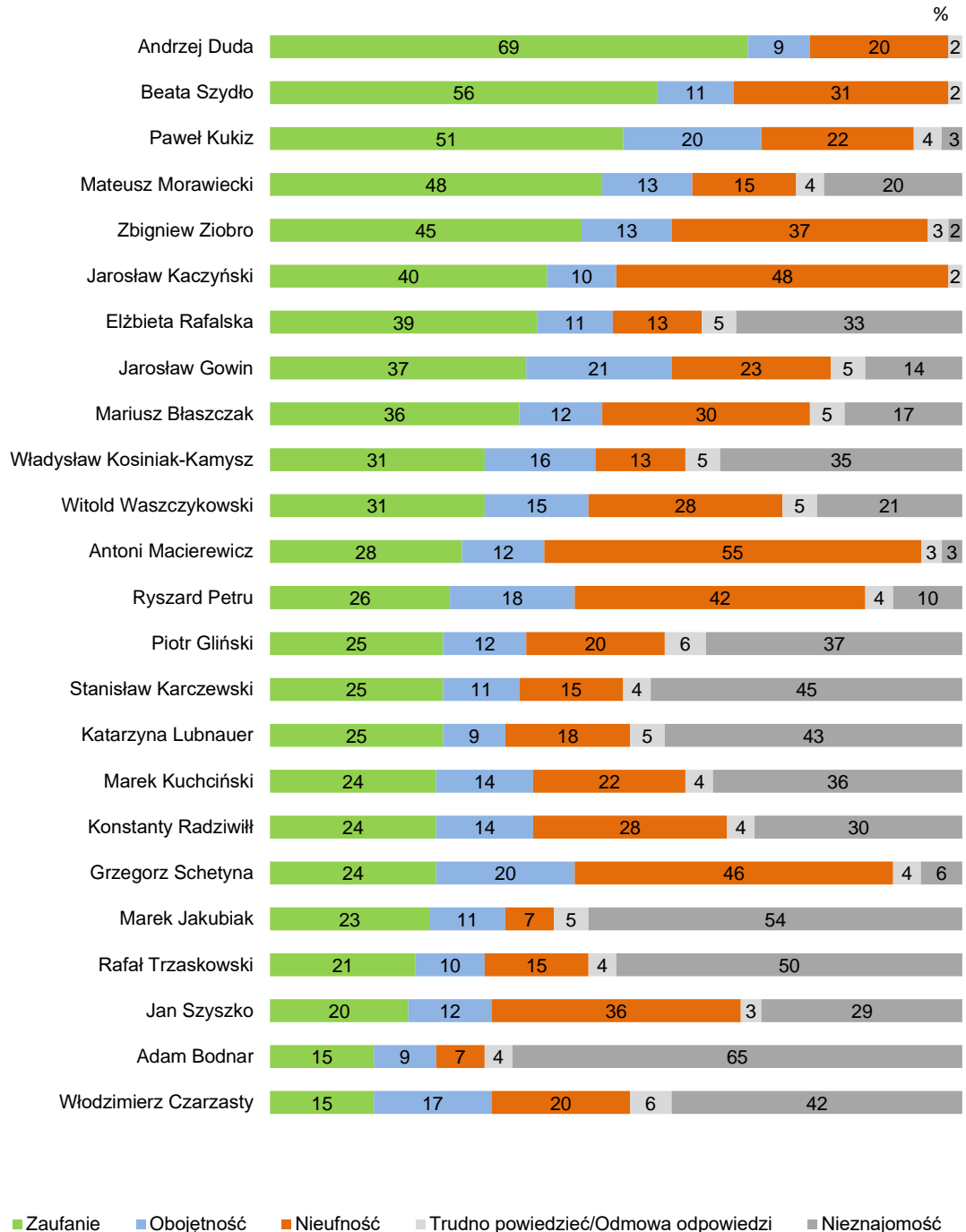
respondentów

Naszym czytelnikom, naszym respondentom i sobie życzymy kolejnych lat owocnych i inspirujących badań, upowszechniania płynącej z nich wiedzy o społeczeństwie, a także popularyzacji dorobku fundacji CBOS.

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Zaufanie do polityków w listopadzie

Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (330) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganych komputerowo (CAPI) w dniach 2–12 listopada 2017 roku na liczącej 1016 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Politykiem najbardziej powszechnie obdarzonym przez Polaków zaufaniem niezmiennie pozostaje prezydent Andrzej Duda. Listopadowe notowania¹ prezydenta są jednak trochę słabsze od rejestrowanych w poprzednich miesiącach. Zaufanie do głowy państwa wyraża obecnie 69% ankietowanych, nie ufa mu zaś co piąty respondent (20%).

Drugie miejsce w rankingu społecznego zaufania zajmuje premier Beata Szydło, której ufa 56% badanych, nieufność w stosunku do szefowej rządu deklaruje mniej niż co trzeci respondent (31%). Na trzeciej pozycji, z zaufaniem nieco ponad połowy ankietowanych lokuje się Paweł Kukiz (51% deklaracji zaufania i 22% – nieufności).

Od października niewiele zmieniło się również na dalszych pozycjach rankingu. Czwarte miejsce, z zaufaniem blisko połowy badanych zajmuje wicepremier, szef resortów rozwoju i finansów Mateusz Morawiecki (48% deklaracji zaufania i 15% – nieufności), a pierwszą piątkę najczęściej obdarzanych zaufaniem polityków zamyka minister sprawiedliwości i prokurator generalny Zbigniew Ziobro, któremu ufa 45% ankietowanych, a 37% wyraża brak zaufania.

Dwie piąte ankietowanych ma zaufanie do szefa głównej z rządzących partii – prezesa PiS Jarosława Kaczyńskiego (40% deklaracji zaufania i 48% – nieufności) i niemal tylu samo ufa szefowej resortu rodziny, pracy i polityki społecznej Elżbiecie Rafalskiej (39% zaufania i 13% – nieufności). Trochę mniejszym zaufaniem cieszą się wicepremier, minister nauki i szkolnictwa wyższego Jarosław Gowin oraz szef MSWiA Mariusz Błaszczak (odpowiednio: 37% i 36% deklaracji zaufania oraz 23% i 30% – nieufności).

Zaufanie do pozostałych uwzględnionych w badaniu przedstawicieli sceny politycznej kształtuje się już na niższym, nieosiągającym jednej trzeciej wskazań, poziomie.

Po 31% deklaracji zaufania zebrali w tym miesiącu jeden z najlepiej ocenianych liderów partyjnych, szef PSL Władysław Kosiniak-Kamysz oraz bardziej kontrowersyjnie odbierany minister spraw zagranicznych Witold Waszczykowski (odpowiednio 13% i 28% deklaracji nieufności). Ponad jedna czwarta ankietowanych ma zaufanie do szefa MON Antoniego Macierewicza. W ocenach szefa resortu

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (330) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganych komputerowo (CAPI) w dniach 2–12 listopada 2017 roku na liczącej 1016 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

obronny niezmiennie dominują jednak negatywne noty (odpowiednio 28% deklaracji zaufania i 55% – nieufności). Mniej więcej co czwarty ankietowany ufa liderowi Nowoczesnej Ryszardowi Petru (26% deklaracji zaufania i 42% – nieufności) i prawie takim samym zaufaniem cieszy się znacznie mniej rozpoznawalna, ale i mniej krytycznie odbierana, wiceprzewodnicząca tej partii Katarzyna Lubnauer (25% deklaracji zaufania i 18% – nieufności). Na tym samym poziomie kształtuje się zaufanie do stosunkowo mało znanych szerokiej publiczności: wicepremiera, ministra kultury i dziedzictwa narodowego Piotra Glińskiego (25% deklaracji zaufania i 20% – nieufności) oraz marszałków Sejmu i Senatu – Marka Kuchcińskiego (24% deklaracji zaufania i 22% – nieufności) i Stanisława Karczewskiego (25% deklaracji zaufania i 15% negatywnych wskazań). Prawie co czwarty ankietowany ufa raczej już krytycznie odbieranemu szefowi resortu zdrowia Konstantemu Radziwiłłowi (24% deklaracji zaufania i 28% negatywnych wskazań), taki sam odsetek deklaruje zaufanie do szefa głównej partii opozycyjnej Grzegorza Schetyny, który w tym miesiącu zyskał na zaufaniu społecznym. Dominującym nastawieniem wobec przewodniczącego PO pozostaje jednak nieufność (odpowiednio 24% i 46% deklaracji zaufania i nieufności).

Rzadziej zaufaniem cieszą się już tylko politycy albo bardzo mało znani szerokiej publiczności, albo lepiej, choć nie powszechnie, rozpoznawani, ale zarazem budzący sporo negatywnych emocji. Do pierwszej z tych kategorii zalicza się m.in. uwzględniony w naszym badaniu po raz pierwszy polityk Kukiz'15 Marek Jakubiak. Nie rozpoznaje go 54% ankietowanych. Wśród identyfikujących go osób ma on jednak dobre notowania – ufa mu 23% respondentów, a tylko co czternasty wyraża w stosunku do niego nieufność (7%). Mało znanym politykiem wciąż pozostaje były wiceminister spraw zagranicznych w rządzie Ewy Kopacz Rafał Trzaskowski – nie zna go 50% ankietowanych. Od ubiegłego miesiąca jego rozpoznawalność jednak wyraźnie wzrosła (o 13 punktów procentowych), co, jak się wydaje, należy łączyć z jego planowanym startem w wyborach na prezydenta Warszawy. Wraz ze wzrostem rozpoznawalności Rafałowi Trzaskowskiemu przybyło zarówno zwolenników, jak i przeciwników – obecnie zaufanie do niego deklaruje 21% ankietowanych, a 15% mu nie ufa.

Prawie takim samym zaufaniem cieszy się lepiej znany, ale zdecydowanie kontrowersyjnie odbierany i zaliczający się do najgorzej ocenianych przedstawicieli urzędującego gabinetu, minister środowiska Jan Szyszko. Ufa mu co czwarty badany (20%), nieufność zaś wyraża 36% respondentów.

Ostatnie miejsca w listopadowym rankingu zaufania przypadły rzecznikowi praw obywatelskich Adamowi Bodnarowi oraz liderowi SLD Włodzimierzowi Czarzastemu. Rzecznik Praw Obywatelskich, który w tym miesiącu po raz pierwszy znalazł się na naszej liście osobistości życia publicznego, okazuje się postacią bardzo mało znaną respondentom. Nie rozpoznaje go aż 65% ankietowanych. W wąskiej grupie identyfikujących go osób Adam Bodnar ma jednak dobre notowania – ufa mu 15% ankietowanych, a dwukrotnie mniej deklaruje w stosunku do niego nieufność (7%). Takim samym zaufaniem cieszy się lepiej znany, ale budzący dość ambiwalentne uczucia wśród badanych, Włodzimierz Czarzasty. Lidera SLD nie rozpoznaje 42% ankietowanych, ufa mu co siódmy badany (15%), więcej osób wyraża w stosunku do niego nieufność (20%) lub ma doń stosunek obojętny (17%).

TABELA 1

	Zaufanie		Nieufność		Obojętność	Nieznajomość
	XI '17	zmiana od X '17	XI '17	zmiana od X '17		
	w procentach					
Andrzej Duda	69	-5	20	5	9	0
Beata Szydło	56	-2	31	3	11	0
Paweł Kukiz	51	-4	22	2	20	3
Mateusz Morawiecki	48	1	15	2	13	20
Zbigniew Ziobro	45	-1	37	4	13	2
Jarosław Kaczyński	40	-2	48	4	10	0
Elżbieta Rafalska	39	0	13	1	11	33
Jarosław Gowin	37	0	23	1	21	14
Mariusz Błaszczak	36	-3	30	3	12	17
Władysław Kosiniak-Kamysz	31	3	13	-1	16	35
Witold Waszczykowski	31	-2	28	3	15	21
Antoni Macierewicz	28	0	55	2	12	3
Ryszard Petru	26	3	42	-1	18	10
Katarzyna Lubnauer	25	5	18	-1	9	43
Stanisław Karczewski	25	2	15	2	11	45
Piotr Gliński	25	-1	20	3	12	37
Grzegorz Schetyna	24	5	46	-3	20	6
Konstanty Radziwiłł	24	1	28	4	14	30
Marek Kuchciński	24	0	22	2	14	36
Marek Jakubiak	23	-	7	-	11	54
Rafał Trzaskowski	21	7	15	6	10	50
Jan Szyszko	20	-2	36	3	12	29
Włodzimierz Czarzasty	15	2	20	2	17	42
Adam Bodnar	15	-	7	-	9	65

Pytanie brzmiało: *Ludzie aktywni publicznie – swoim zachowaniem, tym, co mówią, do czego dążą – budzą mniejsze lub większe zaufanie. Przedstawimy teraz Panu(i) listę osób aktywnych w życiu politycznym naszego kraju. O każdej z nich proszę powiedzieć, w jakim stopniu budzi ona Pana(i) zaufanie. Odpowiadając, proszę posłużyć się skalą, na której -5 oznacza, że osoba ta budzi w Panu(i) głęboką nieufność, 0 – że jest ona Panu(i) obojętna, a +5 oznacza, że ma Pan(i) do tej osoby pełne zaufanie. Oczywiście może się Pan(i) posługiwać innymi ocenami tej skali. Jeżeli kogoś Pan(i) nie zna, proszę powiedzieć.*

Odsetki badanych wyrażających zaufanie – wskazania punktów od +1 do +5, nieufność – wskazania punktów od -1 do -5, obojętność – 0.

W zestawieniu pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć” i odmowy odpowiedzi.

Spółród polityków uwzględnionych w badaniu największą nieufność budzi szef MON Antoni Macierewicz. Nie ufa mu 55% ankietowanych. Kolejne miejsca w tej negatywnej klasyfikacji zajmują liderzy głównych ugrupowań naszej sceny politycznej. Prawie połowa badanych nie ufa prezesowi PiS Jarosławowi Kaczyńskiemu (48%). Tylko nieco rzadziej z brakiem zaufania ze strony respondentów spotyka się lider największej partii opozycyjnej Grzegorz Schetyna (46%). Ponad dwie piąte ankietowanych nie ufa szefowi drugiej z liczących się partii opozycyjnych, przewodniczącemu Nowoczesnej Ryszardowi Petru (42%). W ocenach wszystkich tych polityków nieufność jest nastawieniem wyraźnie dominującym.

Częściej niż inni z brakiem zaufania ze strony ankietowanych spotykają się ponadto: minister sprawiedliwości i prokurator generalny Zbigniew Ziobro oraz minister środowiska Jan Szyszko (odpowiednio 37% i 36% deklaracji nieufności). W przypadku pozostałych uwzględnionych w badaniu przedstawicieli sceny politycznej negatywne noty nie osiągają poziomu jednej trzeciej wskazań. Zajmującym kolejne miejsca na tej liście premier Beacie Szydło oraz szefowi MSWiA Mariuszowi Błaszczakowi nie ufa odpowiednio 31% i 30% respondentów.

W listopadzie, inaczej niż we wrześniu i październiku, częściej obserwujemy pogorszenie niż poprawę notowań uwzględnionych w badaniu przedstawicieli sceny politycznej. Jednak także w tym miesiącu odnotowane zmiany na ogół są niewielkie i, jak się wydaje, w dużej mierze mają charakter korekty wcześniejszych zmian.

Po dwóch miesiącach wyjątkowo dobrych ocen, słabszy wynik uzyskał obecnie m.in. prezydent Andrzej Duda. W stosunku do października zaufanie do prezydenta zmalało o 5 punktów procentowych i w takim samym stopniu przybyło badanych deklarujących wobec niego nieufność. Aktualne oceny prezydenta nadal pozostają jednak wysokie – znacznie wyższe od tych, jakie rejestrowaliśmy jeszcze w lipcu br. i w całym wcześniejszym okresie, poprzedzającym prezydenckie weta do ustaw sądowniczych.

Trochę słabsze niż miesiąc temu są także oceny dużej części przedstawicieli rządu i formacji rządzącej. Po odnotowanej miesiąc temu niewielkiej poprawie, w listopadzie pogorszyły się nieco oceny prezesa PiS Jarosława Kaczyńskiego i ministra sprawiedliwości Zbigniewa Ziobry (wzrost nieufności po 4 punkty procentowe). Na zaufaniu stracił nieco szef MSWiA Mariusz Błaszczak (spadek zaufania o 3 punkty i taki sam wzrost nieufności). Niewielki wzrost krytycyzmu obserwujemy ponadto w przypadku premier Beaty Szydło, ministra spraw zagranicznych Witolda Waszczykowskiego oraz wicepremiera, ministra kultury i dziedzictwa narodowego Piotra Glińskiego. Zmiany te są minimalne i wyrażają się nieznacznymi – utrzymanymi w granicach błędu pomiaru – spadkami zaufania i 3-punktowymi wzrostami nieufności.

Po wyjątkowo dobrym wyniku w październiku, słabsze niż miesiąc temu notowania uzyskał ponadto Paweł Kukiz (spadek deklaracji zaufania o 4 punkty procentowe).

TABELA 2. DEKLARACJE ZAUFANIA DO POLITYKÓW

Politycy	Odsetki respondentów według terminów badań												
	2016				2017								
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
M. Błaszczak	31	29	29	30	31	31	32	34	35	37	36	39	36
A. Bodnar													15
W. Czarzasty	15	14	15	13	17	14	16	13	17	15	14	13	15
A. Duda	61	59	59	60	58	63	58	62	60	71	74	74	69
P. Gliński	20	24	22	21	25	25	25	25	23	25	27	26	25
J. Gowin	33	32	35	37	34	37	34	34	36	34	39	37	37
M. Jakubiak													23
J. Kaczyński	37	34	37	35	34	36	36	41	38	37	39	42	40
S. Karczewski	16	15	23	21	20	22	22	22	19	22	27	23	25
W. Kosiniak-Kamysz	28	27	36	33	34	32	33	29	32	28	33	28	31
M. Kuchciński	21	19	22	22	22	23	25	25	24	25	27	24	24
P. Kukiz	46	45	49	51	48	50	48	50	51	51	51	55	51
K. Lubnauer	-	-	-	19	24	20	23	20	23	-	24	20	25
A. Macierewicz	28	28	29	27	26	25	25	30	25	28	29	28	28
M. Morawiecki	35	35	36	38	35	40	40	41	42	43	46	47	48
R. Petru	35	31	25	26	27	26	23	23	24	23	26	23	26
K. Radziwiłł	19	19	21	20	21	20	19	20	20	-	24	23	24
E. Rafalska	32	30	30	34	36	36	37	35	39	37	39	39	39
G. Schetyna	24	24	26	27	28	30	30	24	27	23	24	19	24
B. Szydło	51	51	53	52	51	52	53	56	55	56	57	58	56
J. Szyszko	-	-	-	-	16	-	17	-	16	19	23	22	20
R. Trzaskowski	-	-	-	14	-	16	-	-	-	-	-	14	21
W. Waszczykowski	25	26	26	25	27	26	27	29	28	29	33	33	31
Z. Ziobro	40	41	41	41	42	43	43	46	43	42	46	46	45

TABELA 3. DEKLARACJE NIEUFNOŚCI DO POLITYKÓW

Politycy	Odsetki respondentów według terminów badań												
	2016				2017								
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
M. Błaszczak	27	30	29	31	34	32	30	29	31	31	31	27	30
A. Bodnar													7
W. Czarzasty	18	18	19	19	20	20	19	19	18	21	21	18	20
A. Duda	25	29	28	28	29	26	27	27	27	18	15	15	20
P. Gliński	20	20	21	23	23	22	20	20	23	18	19	17	20
J. Gowin	26	26	24	24	25	24	24	23	23	25	22	22	23
M. Jakubiak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	7
J. Kaczyński	50	50	50	52	53	50	48	46	44	50	49	44	48
S. Karczewski	12	13	16	17	19	14	14	14	15	15	15	13	15
W. Kosiniak-Kamysz	13	13	10	12	12	13	12	14	14	13	14	14	13
M. Kuchciński	19	21	30	28	29	28	24	22	23	25	23	20	22
P. Kukiz	25	25	23	27	27	23	25	22	24	20	21	20	22
K. Lubnauer	-	-	-	16	17	18	19	16	19	-	21	19	18
A. Macierewicz	51	53	51	55	60	58	58	52	54	55	54	53	55
M. Morawiecki	14	18	18	19	22	19	19	15	16	17	16	13	15
R. Petru	29	31	41	39	40	42	43	45	41	47	45	43	42
K. Radziwiłł	18	19	20	24	29	25	24	21	28	-	23	24	28
E. Rafalska	13	16	14	15	17	17	14	12	14	16	14	12	13
G. Schetyna	40	39	41	40	40	40	40	46	42	51	49	49	46
B. Szydło	33	34	31	33	35	36	32	32	30	31	31	28	31
J. Szyszko	-	-	-	-	30	-	31	-	34	37	36	33	36
R. Trzaskowski	-	-	-	8	-	9	-	-	-	-	-	9	15
W. Waszczykowski	27	29	28	30	33	33	33	27	32	29	29	25	28
Z. Ziobro	40	40	39	40	40	39	36	34	35	40	37	33	37

Lepsze niż przed miesiącem są natomiast oceny przedstawicieli opozycji. Relatywnie sporo, bo o 5 punktów procentowych zwiększyła się grupa badanych darzących zaufaniem lidera PO Grzegorza Schetynę i jednocześnie ubyło nieco respondentów, mających do niego negatywne nastawienie (spadek o 3 punkty procentowe). Na zaufaniu społecznym zyskała także wiceszefowa Nowoczesnej Katarzyna Lubnauer (wzrost o 5 punktów procentowych). Przybyło nieco badanych mających zaufanie do lidera tej partii Ryszarda Petru oraz szefa PSL Władysława Kosiniak-Kamysza (wzrost po 3 punkty procentowe).

Relatywnie największą zmianą, jaką notujemy w tym miesiącu, jest wzrost popularności typowanego do roli kandydata na prezydenta Warszawy w przyszłorocznych wyborach samorządowych Rafała Trzaskowskiego. W ostatnich tygodniach dzielących kolejne badania jego rozpoznawalność wyraźnie wzrosła i znacząco poszerzyło się tym samym grono jego potencjalnych sympatyków (wzrost zaufania o 7 punktów procentowych). Jednak ogólny bilans ocen tego polityka niewiele się zmienił – niemal w takim samym stopniu jak zwolenników Rafałowi Trzaskowskiemu przybyło bowiem również przeciwników (wzrost nieufności o 6 punktów procentowych).

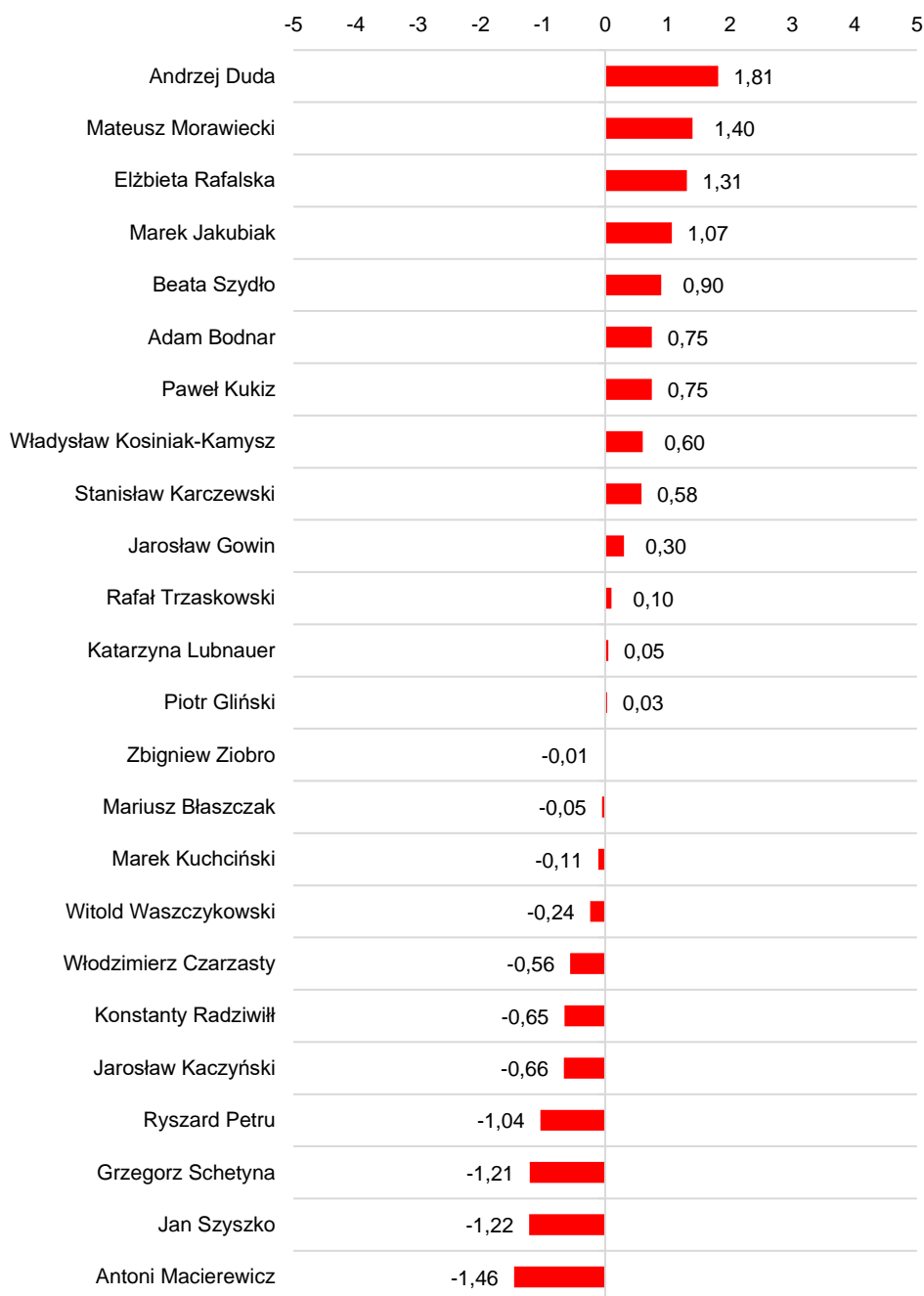
ŚREDNIE OCEN NA SKALI ZAUFANIA–NIEUFNOŚCI

W naszym pytaniu badani oceniają poszczególnych polityków posługując się jedenastopunktową skalą, której skrajne punkty określić można z jednej strony jako głęboką nieufność (-5), z drugiej zaś jako bardzo duże zaufanie (+5). Omawiane powyżej dane informowały o zasięgu społecznego zaufania i nieufności. Prezentowane były łączne odsetki respondentów wyrażających zaufanie (wskazania punktów +1 do +5), obojętność (0) i nieufność (-1 do -5) wobec poszczególnych polityków, a także stopień ich nieznanomości, które odnosiły się do ogółu badanych. Natomiast średnia ocen jest syntetyczną miarą pozwalającą uchwycić siłę zarówno pozytywnych, jak i negatywnych nastawień, przy wyeliminowaniu różnic wynikających ze stopnia znajomości poszczególnych polityków.

Najbardziej jednoznacznie pozytywnie odbieranym politykiem niezmiennie jest prezydent Andrzej Duda. Słabsze w tym miesiącu oceny prezydenta sprawiły, że jego przewaga wizerunkowa i dystans dzielący go od wszystkich pozostałych uwzględnionych w badaniu przedstawicieli sceny politycznej nie wydaje się już tak znaczny, jak jeszcze miesiąc temu (średnia ocen wyniosła 1,81 i jest znacząco niższa od październikowej wynoszącej 2,25 punktu).

Drugie miejsce w rankingu średnich, podobnie jak w ubiegłych miesiącach, zajmuje wicepremier Mateusz Morawiecki (średnia ocen wynosi 1,40 punktu), na trzeciej pozycji – z tylko nieznacznie słabszym od wicepremiera wynikiem lokuje się minister rodziny, pracy i polityki społecznej Elżbieta Rafalska (1,31).

RYS. 1. Zaufanie do polityków w listopadzie 2017 – średnie na skali od -5 (głęboka nieufność) do +5 (pełne zaufanie)

Wysoką średnią ocen, świadczącą o dużej przewadze pozytywnych nastawień ma polityk ruchu Kukiz'15 Marek Jakubiak (1,07). Do grona wyraźnie pozytywnie postrzeganych przedstawicieli dzisiejszej sceny politycznej zaliczają się również premier Beata Szydło (średnia ocen wynosi 0,90 punktu), Paweł Kukiz i – z identycznym jak lider Kukiz'15 wynikiem – mało znany, ale, jak się okazuje, bardzo dobrze oceniany przez identyfikujące go osoby Rzecznik Praw Obywatelskich Adam Bodnar (średnie ocen po 0,75 punktu). Dobrze odbierani są także lider PSL Władysław Kosiniak-Kamysz (0,60) oraz marszałek Senatu Stanisław Karczewski (0,58). Dodatnią średnią ocen,

świadcząca już jednak o niezbyt dużej przewadze pozytywnych nastawień, ma także wicepremier Jarosław Gowin (0,30).

Pozytywne i negatywne noty praktycznie równoważą się w społecznych ocenach Rafała Trzaskowskiego, Katarzyny Lubnauer, a także wicepremiera Piotra Glińskiego, ministra sprawiedliwości Zbigniewa Ziobry, szefa MSWiA Mariusza Błaszczaka i marszałka Sejmu Marka Kuchcińskiego (średnie ocen w granicach od +0,10 do -0,11, a więc bliskie wartości środka skali – 0). Trochę gorzej, ale raczej z niewielką przewagą negatywnych nastawień, odbierany jest minister spraw zagranicznych Witold Waszczykowski (średnia ocen wynosi -0,24 punktu).

Pozostali uwzględnieni w badaniu politycy postrzegani są już bardziej krytycznie. Niską, świadcząca o dużej przewadze negatywnych nastawień średnią ocen mają: lider SLD Włodzimierz Czarzasty (-0,56), szef resortu zdrowia Konstanty Radziwiłł (-0,65) oraz prezes PiS Jarosław Kaczyński (-0,66). W jeszcze większym stopniu krytycyzm dominuje w społecznym odbiorze liderów Nowoczesnej oraz PO – Ryszarda Petru (-1,04) i Grzegorza Schetny (-1,21) oraz ministra środowiska Jana Szyszki (1,22), a zwłaszcza – szefa MON Antoniego Macierewicza (-1,46).

TABELA 4

Politycy (kolejność według kierunku i wielkości zmian)	Zmiany średnich zaufania na skali od -5 do +5		
	X '17	XI '17	Różnica*
Grzegorz Schetyna	-1,47	-1,21	0,26 *
Katarzyna Lubnauer	-0,20	0,05	0,25
Włodzimierz Czarzasty	-0,71	-0,56	0,15
Ryszard Petru	-1,17	-1,04	0,13
Władysław Kosiniak-Kamysz	0,50	0,60	0,10
Stanisław Karczewski	0,66	0,58	-0,08
Elżbieta Rafalska	1,42	1,31	-0,11
Rafał Trzaskowski	0,21	0,10	-0,11
Jarosław Gowin	0,43	0,30	-0,13
Marek Kuchciński	0,04	-0,11	-0,15
Paweł Kukiz	0,90	0,75	-0,15
Antoni Macierewicz	-1,30	-1,46	-0,16
Piotr Gliński	0,26	0,03	-0,23
Witold Waszczykowski	0,00	-0,24	-0,24
Mateusz Morawiecki	1,66	1,40	-0,26
Beata Szydło	1,16	0,90	-0,26
Mariusz Błaszczak	0,24	-0,05	-0,29
Jarosław Kaczyński	-0,37	-0,66	-0,29
Jan Szyszko	-0,89	-1,22	-0,33
Zbigniew Ziobro	0,36	-0,01	-0,37 *
Konstanty Radziwiłł	-0,26	-0,65	-0,39 *
Andrzej Duda	2,25	1,81	-0,44 *

* Różnice średnich ocen istotne statystycznie na poziomie 0,05

Z zestawienia październikowych i listopadowych średnich ocen wynika, że w przypadku dużej części uwzględnionych w badaniu przedstawicieli sceny politycznej możemy w tym miesiącu mówić o co najmniej minimalnym pogorszeniu notowań. Dotyczy to przede wszystkim przedstawicieli rządu i rządzącej formacji. Zmiany te są jednak raczej niewielkie i o znaczącym, statystycznie istotnym pogorszeniu się notowań można mówić jedynie w przypadku szefa resortu sprawiedliwości Zbigniewa

Ziobry oraz ministra zdrowia Konstantego Radziwiłła (różnice średnich ocen wynoszą odpowiednio: -0,37 i -0,39 punktu). W stosunku do ubiegłego miesiąca relatywnie najwięcej stracił jednak wizerunkowo prezydent Andrzej Duda (spadek wartości średniej ocen: -0,44 punktu).

Z kolei, inaczej niż w październiku, dodatnie różnice średnich ocen obserwujemy w tym miesiącu prawie wyłącznie po stronie przedstawicieli opozycji, choć i w tym wypadku są one niewielkie i na ogół nie przekładają się na istotną statystycznie poprawę dotychczasowego bilansu. Jedynym politykiem, w przypadku którego notujemy znaczącą i istotną ze statystycznego punktu widzenia poprawę notowań, jest Grzegorz Schetyna (wzrost średniej o 0,26 punktu).

W listopadzie, tak jak w poprzednich miesiącach, największym zaufaniem społecznym cieszy się prezydent Andrzej Duda. Na drugim miejscu plasuje się premier Beata Szydło, na trzecim – Paweł Kukiz.

Największą nieufność Polaków budzi szef MON Antoni Macierewicz. Kolejne miejsca w negatywnym rankingu zajmują liderzy głównych ugrupowań politycznych – prezes PiS Jarosław Kaczyński, lider PO Grzegorz Schetyna i przewodniczący Nowoczesnej Ryszard Petru. W ocenach wszystkich tych polityków nieufność wyraźnie przeważa nad zaufaniem.

W cieniu zapowiadanej rekonstrukcji rządu i niekończących się spekulacji medialnych na temat kształtu przyszłych zmian personalnych w obecnym gabinecie, w tym także na stanowisku premiera, w listopadzie obserwujemy pewien spadek przychylności i wzrost krytycyzmu wobec sporej części przedstawicieli obozu władzy – rządu i prezydenta. Na spadek ten mogły wpłynąć także trwające (w momencie badania), trudne negocjacje między przedstawicielami prezydenta i władz PiS co do kształtu ustaw mających zmienić sądownictwo oraz coraz bardziej widoczny – także dla przeciętnego obserwatora – konflikt na linii prezydent – szef MON. Trzeba jednak wziąć pod uwagę, że listopadowe pogorszenie ocen nastąpiło po okresie wzrostów i w części może być interpretowane jako zdarzająca się w takich okolicznościach korekta ocen.

Stosunkowo najwięcej od ubiegłego miesiąca stracił prezydent Andrzej Duda, jednak był to spadek z bardzo wysokiego poziomu – prawie trzech czwartych głosów zaufania. Wizerunkowo stracili także minister sprawiedliwości i prokurator generalny Zbigniew Ziobro oraz minister zdrowia Konstanty Radziwiłł.

O korekcie może świadczyć i to, że – z drugiej strony – po okresie fatalnych notowań, poprawiły się nieco oceny czołowych przedstawicieli opozycji. Pewne znaczenie w tym względzie mógł mieć dobrze oceniany przez komentatorów niedawny Kongres PO, wyznaczający strategię partii na wybory samorządowe, i – być może – ponowione ostatnio zapowiedzi połączenia sił ugrupowań opozycyjnych w nadchodzących wyborach. Politykiem, który w stosunku do października znacząco zyskał na zaufaniu społecznym, jest szef PO Grzegorz Schetyna, którego notowania od kilku miesięcy się obniżały.

Opracowała
Agnieszka Cybulska